

ДО
Г-н РОСЕН ПЛЕВНЕЛИЕВ
ПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-н БОЙКО БОРИСОВ
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-жа ДАНИЕЛА ПЕТРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА КОМИСИЯ ПО КУЛТУРА
НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-н ВЕЖДИ РАШИДОВ
МИНИСТЪР НА КУЛТУРАТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

От членовете на дружество “Архитектурно наследство” при Съюза на архитектите в България (САБ)

ОТНОСНО: Законопроект за изменение на Закона за културното наследство, публикуван на сайта на Министерството на културата на 09.08.2012г.

Уважаеми господа,

След запознаване с предложените текстове за изменение в ЗКН, с голямо разочарование установихме, че прокламираните от правителството - грижа за опазване на наследството ни и стремежът му за издигане на по-високо ниво на тази дейност са в противоречие с конкретните предложения в законопроекта и на практика принизяват ролята на специалистите. Въпреки изявленията на управляващите за децентрализация, за намаляване на административната и регулаторна тежест на законите, на практика опитите на предложителя са в посока цялата власт по опазване на културното наследство да се централизира на едно място в едно лице, което не е специалист, а е политическо лице - министъра на културата. Предложението крие реална опасност от узаконяването на корупционни практики.

Замисълът на предвижданите изменения цели единствено да промени концепцията за основните субекти в управление на системата опазване на КИН, като ролята на Националния институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) и ролята на НАИМ при БАН се принизява още повече. Нивото на института, определено в сега действащия “чл. 18. (Изм. - ДВ, бр. 92 от 2009 г., в сила от 20.11.2009 г., изм. - ДВ, бр. 54 от 2011 г.) (1) Националният институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) е **държавен културен институт с национално значение и извършва дейност в областта на опазване на недвижимото културно наследство, включително**

и научноизследователска дейност по издирване и изучаване на недвижимото културно наследство.”, се трансформира в “Преобразува Националния институт за недвижимо културно наследство в Държавно предприятие „Национален център за недвижимо културно наследство” (ДП „НЦ НКН”) по смисъла на чл. 62, ал. 3 от Търговския закон – юридическо лице със седалище в София.”

Подменя се експертното, научно и творческо начало с открито администриране по всички въпроси на опазването, което е международно призната експертна дейност, **стабилно устойчива и консервативна по отношение принципите за намеса, която не би трябвало да се влияе от политиката.**

С новите изменения държавното предприятие “НЦ НКН” ще обслужва само министъра на културата, директорът му няма да може да взема никакви решения без управителен съвет, който също се назначава от министъра. Той може също да освобождава всеки експерт когато пожелае, в случай, че има становище различно от становището на министъра.

Институцията Национален институт за културното наследство е с близо 60 годишна дейност, като е доказала своето място, методологията ѝ е съобразена с международните документи, принципи и практики. С предвижданите изменения в закона функциите на НИНКН остават, но цялата власт по вземане на решения по отношение на разнообразните намеси по обектите на културното наследство се съсредоточава в министъра на културата (в случая в зам. Министъра) и в Главна дирекция “Инспекторат по опазване на културното наследство” (ГД ИОКН) към МК.

По този начин обосновката за “конфликт на интереси”, с която се отнеха правомощията на експертното ниво на института с отмяна на ЗПКМ, с приемането на новия Закон за културното наследство се прехвърли към политическото и административното ниво за контрол в министерството, като всички правомощия се съсредоточиха в него - то взема всички решения, издава съгласувателните актове, контролира всички участници, но него никой не контролира и е с непълен експертен капацитет. Много от назначените инспектори нямат архитектурно или техническо образование и необходимия професионален опит в областта на опазването.

Такава власт не е предоставена дори на ДНСК, защото тази институция не издава одобряващите административни актове.

В МК е съсредоточен целият арсенал от вземане на решения от финансирането, разпределянето, съгласуването, специализираният съвет (в който влиза и директорът на ГД ИОКН по новите предвиждания?, но не влиза никой от ДП НЦ НКН), контрол и даване на разрешения за ползване, както и всички законодателни инициативи за промени. От приемане на ЗКН през 2009 г. всяка следваща промяна на закона орязва ролята на експертното и научното начало на специалистите и засилва политическото администриране. За този мандат на правителството това ще е 9-тото изменение на закона за 3 години след обнародването му - обн. ДВ, бр.19/13.03.2009г.; изм. ДВ, бр.80/09.10.2009г.; изм. ДВ, 92/20.11.2009г.; изм. ДВ, бр.93/24.11.2009г.; изм. ДВ, бр.101/28.12.2010г.; изм. ДВ, бр.54/15.07.2011г.; изм. ДВ, бр.15/21.02.2012г.; изм. ДВ, бр.38/18.05.2012г.; изм. ДВ, бр.45/15.06.2012г. Този факт сочи тревожни тенденции за опити културното наследство на България постепенно да се подмени, подчини на частни интереси и дори да се стигне до системното му унищожаване .

В същото време досега няма нито една незаконна намеса по обекти на недвижимото наследство, която да е констатирана от ГД ИОКН, да са издадени съответните актове и да е проследено докрай отстраняването ѝ. Резонно е да се запита каква е ползата от това звено, което няма необходимата успеваемост по отношение превантивен и последващ контрол за отстраняване на незаконните намеси и незаконното събаряне на сгради – архитектурни паметници.

По наше впечатление на практика ГД “ИОКН” се занимава с контрол на становищата на НИИКН и неговите специалисти, а не с контрол на дейностите по консервация и реставрация по места, където напоследък се наблюдават редица неправомерни намеси (било от некомпетентност, било от недостатъчно професионално отношение) по паметници на културата.

С въвеждане на ЗКН като норма и с всяко последващо изменение все повече се засилва бюрократичното начало, като се увеличава ненужно администрирането, без да се осъществява непрекъснат интердисциплинарен мониторинг от специалистите на място. Законите постановки по чл. 72 – 77 са толкова усложнени като процедура, а като вземем предвид, че инспекторите са без професионален опит в опазването, на практика ненужно се събират няколко административни нива докато се произнесе НИИКН по същество.

Изземването на функции от директора на НИИКН и предоставянето им на Управителен съвет, назначен от Министъра, на практика съдържа опасността (поради по-троявата процедура) да сведе неговите решения до „колективна безотговорност”.

Защо е необходимо в закон да се предлагат нови членове от 20а до 20ж, които се отнасят за Правилник за дейността на замисленото ново ДП, който по принцип е поднормативен акт? В тези нови членове се предлагат текстове, които съществуват в други нормативни актове, като например: конфликт на интереси, условия за осъждане на лице, което няма право да заема ръководни постове.

Много от предложенията за изменение в ЗКН са необосновани и личи, че са предложени от конюнктурни съображения или от неспециалисти. Например:

Предлаганото изменение в § 45. - „Чл. 163. Консервация и реставрация, както и адаптацията на културните ценности е системен процес от дейности, които целят предотвратяване на разрушаването, стабилизация на състоянието им, улесняване на тяхното възприемане и оценка при максимално запазване на автентичността им, както и използването и приспособяването на културните ценности за нуждите на обществото.”, определено навежда на асоциации за бъдещо оправдаване на всякакви безпринципни намеси “за нуждите на обществото”.

Предложеното в § 58. от законопроекта изменение на „§ 4 т. 15. Реконструкция по автентични данни“ е пълното или частично преизграждане на недвижима културна ценност, въз основа на графична, текстова, фотодокументация и други източници, които дават достатъчна информация за формата и проекта, материалите и субстанцията, ползването и предназначението, традицията и техниките, местоположението и обстановката, духът и усещането и други вътрешни и външни фактори.”, като формулировка открива възможността за свободни интерпретации от неспециалисти в областта на опазването.

Предложеното терминологично обяснение на понятието „реконструкция” в допълнителните разпоредби на закона, без уточняване, че тя се осъществява в изключителни случаи, на практика ще узакони изграждането на измислени културни ценности, каквито вече определено има в България в името на „дидактичката стойност” на културното ни наследство. Това ще доведе до непоправими щети на истинските културни ценности за поколения напред.

Предложенияето за обяснение на понятието “автентичност”:

„15а. „Автентичност“ - определя се въз основа на голямо разнообразие от източници на информация – материални, писмени, устни, метафорични, даващи възможност за опознаване на същността, спецификата, смисъла, оригиналното състояние и историята на културната ценност и за използването им за прилагане на специфични творчески, социални и научни подходи.”, определено се отклонява от научния подход при оценката на автентичността чрез “устни и метафорични

източници на информация” и съответно при допустимите консервационно-реставрационни намеси.

Като цяло считаме, че предложенията в Законопроекта са конюнктурни, ненаучни и непоследователни и вместо подобряване дейността по опазването на културното наследство ще задълбочат нанасянето на вреда и загуба на културни стойности.

София, 3 септември 2012

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДРУЖЕСТВО “АРХИТЕКТУРНО НАСЛЕДСТВО”
ПРИ С А Б:**

.....

Арх. Габриела Седова-Колева

За контакти:

1504 – София

ул. „Кракра” № 11

Съюз на архитектите в България

Дружество „Архитектурно наследство”

Арх. Габриела Седова-Колева – председател

Т. 0887 899878

Арх. Явор Банков – секретар

Т. 0898 509947